

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху:
сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квіт-
ня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса :
Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практич-
них напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних
в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнто-
ваних досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права,
функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації
суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністра-
тивного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а
також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, кри-
міналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності
прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права
і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського,
земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисци-
плінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світо-
вих соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємни-
цтва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження
у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного
моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, пере-
кладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та прак-
тиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних тех-
нологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Hrebeniuk Dmytro

BETWEEN UNIVERSALISM AND FRAGMENTATION: THE EVOLUTION OF INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS STANDARDS 225

Бугаєць Альона Сергіївна

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА 228

Бондарюк Ольга Олегівна

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВИКРАДЕННЯ ДІТЕЙ У МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРАВІ 230

Галат Владислав Ігорович

ЗАКОНОДАВЧА ЕВОЛЮЦІЯ СТАТТІ 25 КОНВЕНЦІЇ ООН ПРО МІЖНАРОДНУ КУПІВЛЮ-ПРОДАЖ ТОВАРІВ: ВІД ПРОЄКТУ ДО СУЧАСНОГО ФОРМУЛЮВАННЯ 234

Жакун Маргарита Юріївна

ВОЄННА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ 237

Івахненко Єлизавета Олександрівна

СТАНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНИХ ТА ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ У XIX – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XX СТОЛІТТЯ 241

Ковальчук Андрій Трохимович

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗАГРОЗ 245

Омельченко Іван Ігорович

СТАНОВЛЕННЯ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ В МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ 248

Островерхий Олександр Олександрович

ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НАЙВИЩОГО КЕРІВНИЦТВА ДЕРЖАВИ ЗА ЗЛОЧИН АГРЕСІЇ У XXI СТОЛІТТІ 251

Раздорозний Герман Юрійович

УЧАСТЬ АДВОКАТІВ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ 253

Редченко Ярослав Олександрович

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ 255

Ругало Богдан Андрійович

ІШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННИХ ТА БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ 259

Самойлюк Дмитро Геннадійович

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ДОКАЗУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 262

Taylor Alla Valeriivna

UNIVERSAL PERIODIC REVIEW AS A MECHANISM FOR MONITORING HUMAN RIGHTS IN ISLAMIC STATES 265

Фасій Анастасія Володимирівна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИМУСОВОГО ЛІКУВАННЯ В УМОВАХ ГУМАНІТАРНИХ КРИЗ: КОНВЕРГЕНЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ТА СТАНДАРТІВ ОХОРОНИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я 268

Чернявський Марк Віталійович

ЦИФРОВІЗАЦІЯ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ ООН ЯК НОВИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ 272

Ciornii Inesa

ANTARCTICA, HUMAN RIGHTS AND INTERNATIONAL LEGAL RESPONSIBILITY: UKRAINE'S LEGAL PERSPECTIVE FROM THE AKADEMIK VERNADSKY STATION 274

ЗАКОНОДАВЧА ЕВОЛЮЦІЯ СТАТТІ 25 КОНВЕНЦІЇ ООН ПРО МІЖНАРОДНУ КУПІВЛЮ-ПРОДАЖ ТОВАРІВ: ВІД ПРОЄКТУ ДО СУЧАСНОГО ФОРМУЛЮВАННЯ

В умовах уніфікації правового регулювання міжнародної купівлі-продажу товарів особливого значення набуває визначення критеріїв істотності порушення договору, оскільки саме від цього залежить обсяг засобів правового захисту сторін. Практична актуальність цього інституту зумовлена тим, що саме від кваліфікації порушення як істотного залежить можливість застосування найбільш радикальних засобів захисту, зокрема розірвання договору, що безпосередньо впливає на стабільність комерційного обігу, розподіл ризиків між сторонами та передбачуваність міжнародних торговельних відносин.

У цьому контексті Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року формує автономну систему підходів до кваліфікації порушень, центральним елементом якої є стаття 25, що встановлює змішаний суб'єктивно-об'єктивний стандарт оцінки [1]. Такий підхід забезпечує баланс між індивідуальними очікуваннями сторін і необхідністю їх об'єктивної перевірки крізь призму розумності та змісту договору.

Стаття 25 Конвенції 1980 року встановлює, що «порушення договору, допущене однією із сторін, є істотним, якщо воно тягне за собою таку шкоду для іншої сторони, що остання значною мірою позбавляється того, на що вона мала право розраховувати на підставі договору, крім випадків, коли сторона, що порушила договір, не передбачала такого результату, і розумна особа, що діє в тій самій якості за аналогічних обставин, не передбачала б його». Таке формулювання закріплює змішаний суб'єктивно-об'єктивний стандарт. Він є суб'єктивним тією мірою, що вирішальним є питання, чи зазнала невинна сторона істотної шкоди та чи була вона суттєво позбавлена своїх договірних очікувань. Вихідною точкою, таким чином, є те, чи втратила ця сторона інтерес у виконанні договору. Водночас цей стандарт об'єктивується обмеженням, що позбавлення покупця є релевантним лише настільки, наскільки покупець взагалі мав право на такі очікування за договором.

Для коректного тлумачення чинної редакції статті 25 Конвенції важливим є звернення до історії її формування, яка відображає поступову тенденцію до посилення об'єктивного елементу. Початковою точкою, дотримуючись хронологічної послідовності, слід вважати редакцію проєкту, підготовленого ЮНСІТРАЛ, яку було прийнято як статтю 23 Проєкту Конвенції про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1978 року. Формулювання цього проєкту визначало істотність порушення через критерій «значної шкоди» для іншої сторони. Формулювання у проєкті ЮНСІТРАЛ 1978 року було таким: «порушення,

допущене однією зі сторін, є істотним, якщо воно спричиняє значну шкоду іншій стороні [...]» [2].

У Коментарі Секретаріату до цієї статті зазначалося, що значущість (субстанційність) шкоди необхідно визначати у кожному конкретному випадку з урахуванням усіх обставин [3]. Такими обставинами можуть бути, наприклад, грошові втрати, спричинені порушенням, або ступінь, у якому порушення перешкоджає іншим видам діяльності потерпілої сторони. Друга частина цього висновку очевидно стосувалася питання, чи може невинна сторона здійснювати розумне використання товару у межах своєї звичайної господарської діяльності.

Зауваження, висловлені державами та міжнародними організаціями щодо тексту проекту, здебільшого стосувалися того, що застосовуваний стандарт повинен у більшій мірі залежати від змісту договору та від моменту часу, коли істотність порушення мала бути передбачуваною.

Під час Дипломатичної конференції у Відні делегати обговорювали різні поправки. У ході дискусій було очевидно, що необхідно запровадити більш об'єктивний підхід до визначення істотності порушення, ніж той, що містився у відповідному положенні Конвенції про єдине право щодо міжнародної купівлі-продажу товарів 1964 року [4]. Представники намагалися досягти цього шляхом уведення критерію очікувань за договором, на які невинна сторона «має право», а також застосування стандарту «розумної особи».

Спеціальна робоча група внесла на розгляд Пленарної конференції такий текст: *«Порушення договору, допущене однією зі сторін, є істотним, якщо воно спричиняє таку шкоду іншій стороні, яка суттєво підриває її очікування за договором [...]»*. Це формулювання було загалом підтримане делегатами.

Формулювання прийнятого тексту було дещо змінене пізніше, і остаточний текст нині визначає: *«Порушення, допущене однією зі сторін, є істотним, якщо воно спричиняє таку шкоду іншій стороні, яка суттєво позбавляє її того, на що вона має право очікувати за договором [...]»*.

Такі зміни у формулюванні призвели до ще більшої об'єктивації стандарту, що застосовується відповідно до статті 25 Конвенції 1980 року.

Для порівняння нижче наведено всі редакції у послідовності їх появи. Це дозволяє простежити, як був сформований змішаний суб'єктивно-об'єктивний стандарт, у межах якого основна вага надається змісту договору між сторонами:

«Порушення, допущене однією зі сторін, є істотним, якщо [...]»:

– Проект ЮНСІТРАЛ 1978 року:

«[...] воно спричиняє значну шкоду іншій стороні [...]».

– Текст, поданий на Пленарну конференцію:

«[...] воно спричиняє таку шкоду іншій стороні, яка суттєво підриває її очікування за договором [...]».

– Остаточний текст:

«[...] воно спричиняє таку шкоду іншій стороні, яка суттєво позбавляє її того, на що вона має право очікувати за договором [...]».

Як бачимо, зауваження держав та міжнародних організацій були спрямовані на необхідність більш тісного зв'язку критерію істотності зі змістом договору та моментом передбачуваності відповідних наслідків. Під час обговорення на Віденська дипломатична конференція 1980 року стало очевидним прагнення делегатів до об'єктивації стандарту шляхом впровадження категорії договірних очікувань, на які сторона «має право», а також застосування тесту «розумної особи». У результаті спеціальна робоча група запропонувала формулювання, за яким істотність пов'язувалася із шкодою, що суттєво підриває очікування сторони за договором, що загалом отримало підтримку.

Остаточне формулювання статті було доопрацьоване і закріпило більш чіткий підхід: істотним є таке порушення, яке спричиняє шкоду, що суттєво позбавляє сторону того, на що вона має право очікувати за договором. Порівняння редакцій – від «значної шкоди» до «суттєвого позбавлення очікувань» – демонструє послідовне зміщення акценту від оціночної категорії шкоди до нормативно визначених договірних очікувань. Це, у свою чергу, свідчить про посилення ролі об'єктивних критеріїв і прагнення забезпечити передбачуваність правозастосування.

Отже, еволюція статті 25 Конвенції 1980 року відображає перехід від більш гнучкого, але менш визначеного критерію «значної шкоди» до складнішого, проте більш структурованого змішаного стандарту, в якому ключове значення має зміст договору та обґрунтовані очікування сторін. Такий підхід дозволяє забезпечити баланс між індивідуальними інтересами сторін і загальними вимогами правової визначеності, що є необхідним для ефективного функціонування міжнародного торговельного обігу.

Список використаних джерел:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003 (дата звернення: 27.04.2026)
2. UN Doc. A/33/17. Draft Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1978): Report of the United Nations Commission on International Trade Law on the work of its eleventh session (New York, 1978). URL: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/yb_1978_e.pdf (дата звернення: 27.04.2026)
3. Schlechtriem P., Schwenger I. Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG). 5th ed. Oxford: Oxford University Press, 2022. 1540 p.
4. Конвенція про єдине право щодо міжнародної купівлі-продажу товарів (Гаага, 1964 р.). URL: <http://singlewindow.org/docs/133?lang=ukr> (дата звернення 27.04.2026)

Ключові слова: Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року, істотне порушення договору, договірні очікування, передбачуваність шкоди, розірвання договору, міжнародна купівля-продаж товарів, Комісія ООН з права міжнародної торгівлі.

Key words: United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1980), fundamental breach of contract, contractual expectations, foreseeability of harm, avoidance of contract, international sale of goods, United Nations Commission on International Trade Law.

Жакун Маргарита Юріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри міжнародного та європейського права*

ВОЄННА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Цифрова епоха – сучасний етап суспільного розвитку, що характеризується широким впровадженням цифрових технологій у сферу державного управління, міжнародних відносин, безпеки та комунікації. Її становлення пов'язується з розвитком інформаційного суспільства наприкінці XX століття, поширенням мережі Інтернет, глобалізацією інформаційних процесів і стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій у XXI столітті. Ці процеси зумовили не лише появу нових форм взаємодії між державами, а й нових способів впливу та загроз міжнародній безпеці.

За таких умов однією з характерних рис міжнародних відносин стала посилена конкуренція держав за вплив на громадську думку, формування сприятливого образу власної зовнішньої політики та залучення міжнародної підтримки відповідно до національних інтересів. У цьому контексті цифрові технології істотно розширили інструментарій публічної дипломатії, надавши державам можливість оперативно комунікувати із зарубіжною аудиторією, поширювати власні наративи, протидіяти дезінформації та зміцнювати міжнародну підтримку.

Водночас в умовах збройного конфлікту або кризової ситуації цифрова дипломатія не обмежується лише комунікативною функцією, а дедалі більше інтегрується у сферу безпекового реагування. У цьому аспекті воєнна дипломатія як офіційна дипломатична діяльність уповноважених суб'єктів міжнародного права, що здійснюється у зв'язку зі збройним конфліктом, застосуванням сили чи погрозою силою та спрямована на захист інтересів у сфері безпеки, міжнародну координацію й управління конфліктом у межах міжнародного правопорядку [10], також зазнає трансформації під впливом нових форм і засобів ведення війни. За таких умов цифрова дипломатія постає не лише окремим напрямом сучасної дипломатичної практики, а й важливим інструментом воєнної дипломатії, що забезпечує оперативну міжнародну комунікацію, координацію із союзниками та міжнародними організаціями, формування зовнішньої підтримки і протидію інформаційним загрозам.

У зарубіжній науковій літературі проблематика цифрової трансформації міжнародних відносин та міжнародно-правових викликів цифрової епохи відо-